

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

«SØNDAG FOR DE FORFULGTE» 10. NOVEMBER 2024

PREKENREFLEKSJON

ved Gisle Skeie

konst. sokneprest i Haslum menighet, Bærum

(tidligere ansatt i Stefanusalliansen)

1 Evangelieteksten

25. søndag i treenighetstiden – andre tekstrekke: Matteus 14,22–34

22 Straks etter fikk han disiplene til å gå i båten og dra i forveien over til den andre siden, mens han selv sendte folket av sted. 23 Da han hadde gjort det, gikk han opp i fjellet for å være for seg selv og be.

Da kvelden kom, var han der alene. 24 Båten var allerede langt fra land, og den kjempet seg fram i bølgene, for det var motvind. 25 Men i den fjerde nattevakt kom han til dem, gående på sjøen. 26 Da disiplene fikk se ham der han gikk på vannet, ble de skrekkslagne. «Det er et gjenferd!» sa de og skrek av angst. 27 Men i det samme talte [Jesus] til dem: «Vær ved godt mot! Det er jeg, vær ikke redde!»

28 Da sa Peter til ham: «Herre, er det deg, så si at jeg skal komme til deg på vannet.» 29 «Kom!» sa Jesus. Peter steg ut av båten og gikk på vannet bort til Jesus. 30 Men da han så hvor hardt det blåste, ble han redd. Han begynte å synke, og ropte: «Herre, berg meg!» 31 Straks rakte Jesus hånden ut og grep fatt i ham og sa: «Du lite troende – hvorfor tvilte du?» 32 Så steg de opp i båten, og vinden stilnet. 33 Men de som var i båten, tilba ham og sa: «Du er i sannhet Guds Sønn!»

34 Da de var kommet over, la de til land ved Gennesaret.

(Oversettelse: Bibel 2024, Bibelselskapet)

2 Tekst og kontekst

Kapittel 14 i Matteusevangeliet består av fire korte fortellinger:

- Drapet på døperen Johannes (v.1–12)
- Jesus metter flere tusen med fem brød og to fisk (v.13–21)
- Jesus går på vannet (v.22–33)

- Syke blir helbredet (v.34–36)

Tilsammen er disse fire korte fortellingene fulle av dramatikk, brutalitet, omsorg, følelser, undere og sterke inntrykk. Derfor er det ganske overraskende, når vi legger merke til den stille understrømmen, retningen mot et rolig sted, som går gjennom det meste av kapittelet: Jesus søker ro. Han vil være alene.

Når Jesus får høre at Johannes er død, «dro han derfra i båt over til et øde sted for å være alene» (v.13). Men så får folk greie på hvor han er og møter opp i store mengder. Da stikker ikke Jesus av, og han viser dem ikke bort. Nei, han får dyp medfølelse med dem. Han trer inn i fellesskapet og helbreder de syke.

Etter matunderet, når folkemengden forlater området, går Jesus opp i fjellet i et nytt forsøk på å være for seg selv og be. Mens han er der oppe, ser han disiplenes båt i uværet nede på sjøen. Og på ny kommer han sine venner til unnsetning, denne gangen gående mot dem på vannet.

Når Jesus så stiller stormen og båten kommer inn til land igjen, blir Jesus straks gjenkjent. På ny strømmer folk til fra hele området, og de har med seg syke familiemedlemmer og venner. Heller ikke nå trekker Jesus seg unna, men han tar imot og helbreder dem.

3 Jesus kommer til menneskene

Under det hele, midt i alt folkemylderet og de dramatiske hendelsene, finner vi:

En søken etter ro.
En understrøm av stillhet.
En trang til bønn og ensomhet.
Et sted å hente kraft – alene med Gud.

Evangeliene forteller flere steder om at Jesus har behov for å trekke seg unna og være alene og be. Da søker han en viss *avstand* til folkemengder og oppstyr. Men evangeliene er samtidig gjennomsyret av Jesu sterke *nærvær* – hos menneskene, i vrimmelen, i trusler og lidelse. Jesus blir berørt av menneskene han møter. Han får medfølelse med dem. De trenger ham, og han trekker seg ikke unna, men kommer til dem.

Det er en *dobbelthet* her – som vi gjenkjenner både fra ørkenfedrene og i hele kirkens kontemplative tradisjon: En levende vekselvirkning mellom

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

ensomhet og fellesskap, mellom bønn og arbeid, mellom kontemplasjon og aksjon, mellom å gå og å komme.

Det er det sentrale motivet i evangelieteksten:
Jesus kommer til de som trenger ham.

Det handler om nærvær. Om hender og berøringer.
Jesus griper Peter og redder ham fra bølgene.
De syke rører ved fliken av Jesu kappe og blir friske. (v.36)

Det greske verbet *erkjomai* – *komme* – er det mest brukte verbet i hele Det nye testamentet. Betydningen er det imidlertid ikke alltid så lett å oversette, og det er brukt nesten 50 ulike norske ord og uttrykk for å gjengi det greske *erkjomai* (Sjur Isaksen: «Ordet gjennom året», andre tekstrekke.) I uværet på sjøen, når Jesus sier «Kom!» til Peter, er betydningen rett frem og bokstavelig.

Jesus kommer til menneskene.
Og mens han går mot oss, sier han: «Kom!»

4 Naturkrefter og andre krefter

Den tilsynelatende sterke og modige disippelen Peter ville så gjerne tro. Han våget seg ut på sjøen, i bølgene og vindkastene, fordi Jesus sa «Kom!». Men så kjente Peter naturkreftene og ble redd. Frykten gjorde at han begynte å synke. Men Jesus grep tak i ham, og da kunne Peter likevel gå på vannet. Han var blitt berørt av Jesus. Det var det som skulle til.

Jesus kommer nær.
Jesus rekker ut en hånd.
Jesus berører mennesket i nød.

Det var naturkreftene som truet båten med disiplene ute på Gennesaretsjøen. Men i vår sammenheng med «Søndag for de forfulgte», er det ikke naturkrefter, stiv kuling og høye bølger som truer. Det er helt andre krefter som truer de som trakasseres, undertrykkes og forfølges for sin tro:

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

En stat som motarbeider de kristne.
Naboer og familie som trakasserer de som vil følge Jesus.
Sikkerhetspoliti som raider gudstjenester og fengsler de troende.

I vår verden er det ikke sånn at Jesus går fra celle til celle, i iranske eller vietnamesiske fengsler, låser opp dørene og slipper fangene fri. Heller ikke de som er fengslet som følge av troen på Jesus.

Men det finnes mange vitnesbyrd fra mennesker som kan fortelle om en sterk erfaring av *Jesu nærvær* – i fengselet, i forfølgelsen, i vanskelighetene.

På Stefanusalliansens nettsider og i Magasinet Stefanus finnes mange slike fortellinger og vitnesbyrd fra mennesker som har opplevd å bli forfulgt og trakassert.

Jesus kommer til menneskene.
Jesus er nær hos de som trenger ham aller mest.

5 **Stilhet i stormen**

Det går et motiv av *stillhet* gjennom kapittel 14 hos Matteus. Jesus søker ro, ettertanke og bønn. Det finnes styrke, trøst og kraft å hente i det å være alene med Gud.

En stilhet i stormen.
Et nærvær i isolasjonen.
Et håp bak stengte dører.
En varm berøring i kalde omgivelser.

Gud ser oss og kjenner hver og en av oss fullt ut. (1 Kor 13,12)
Jesus kommer til de som trenger ham.

Samtidig skal vi huske på dem som *ikke* opplevde en slik indre ro midt i vanskelighetene. Det er ikke sånn at kristne personer automatisk blir uvanlig sterke og tåler all motstand – om de bare tror *nok*. Vi skal passe oss for å snakke

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

idylliserende om «å lide for Kristus». Overgrep og forfølgelse er hverken idyllisk eller vakkert. Det er brutalt og bryter mennesker ned.

Selv Peter, med sin tilsynelatende sterke tro, ble overveldet av frykt og begynte å synke. Men Jesus rakte ut hånden og grep tak i ham. Han ble reddet av Jesus, ikke av sin egen tro – enten den var sterk eller svak.

Jesus sier flere steder at den som ofrer mye for å følge ham, den skal også få rikelig tilbake. Saligprisningene (Matt 5) er en slik tekst, og den har vært til stor trøst og oppmuntring for mange forfulgte:

«Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld, for himmelriket er deres. Ja, salige er dere når de for min skyld håner og forfølger dere (...) stor er lønnen dere har i himmelen.» (Matt 5,10–12)

Å være salig har kanskje også med dette å gjøre: At Jesus kan komme med en form for indre ro og trygghet, selv om man befinner seg på et mørkt og håpløst sted i verden og livet.

6 Lesetekstene

Lesetekst fra GT: Salme 107,23–32

En tekst med maritime bilder: Hav, skip, storm, uvær og død – og Gud som stilner stormen og fører folket i havn. Denne teksten kan klinge i bakgrunnen, som en dramatisk og poetisk fargelegging av «havets brutalitet» og «Guds redning», uten at den behøver å hentes direkte inn i selve prekenen.

Lesetekst fra NT: 2 Kor 1,8–11

Paulus skriver til menigheten i Korint og forteller om «den nød vi led i Asia». De trodde at de skulle dø, men til slutt ble de reddet av Gud – slik Peter holdt på å synke, men ble reddet av Jesu hånd. I dette brevet fra Paulus finner vi en sentral setning – med en klar oppfordring – som er fin å hente inn i prekenen:

«Også dere må hjelpe til ved å be for oss.» (v.11)

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

Om vi spør undertrykte kristne om hva vi kan gjøre for dem, er dette det vanligste svaret: «Be for oss!» Det er som å høre et kraftig ekko av det Paulus en gang skrev til sine trossøsken i Korint: «Også dere må hjelpe til ved å be for oss.»

I Norge kan vi iblant oppleve ubehag og motstand på grunn av troen vår. Men vi opplever ikke forfølgelse, og vi utsettes ikke for rettsløshet, arrestasjoner og lidelser. Likevel kan også vi få del i *erfaringene* fra den forfulgte kirke. Det skjer gjennom innlevelse og bønn.

7 Å be er å se

Det skjer noe når vi ber. Vi ber naturligvis fordi vi vil hjelpe. Men vi ber også fordi det bringer oss nærmere dem vi ber for. I bønnen skjer det noe med oss.

Når vi ber, åpner vi tankene og hjertet for mennesker som har det vondt. I bønnen ser vi for oss mennesker vi ikke kjenner, men som vi likevel bryr oss om.

Å be er å bry seg.
Bønn er omsorg.

Når vi ber, ser vi dem for oss. Gjennom innlevelse får vi et glimt av deres virkelighet. Bønn og innlevelse vekker medfølelse i oss.

Slik Jesus i Matteus 14 får inderlig medfølelse med de som er syke, sultne og truet av storm.

Å be er å se.

Når vi ber, ser vi oss selv.
Når vi ber, ser vi andre.
Når vi ber, ser vi Jesus.

Vi ser Jesus som den minste blant oss,
sulten, kald, ensom, fengslet,
vi ser – og vi hører.

Vi hører Jesus sin stemme,

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

blant fortvilte rop fra krig og ruiner,
fra fengselets låste celler,
fra de som forfølges for sin tro:
Der de minste blant oss mister håpet,
der lyder Jesus sin stemme, klarere enn noe annet sted:

«Kom! Vær ved godt mot!
Det er jeg, ikke vær redde!»

Og vi kan svare, sammen med troende over hele jorden:
«Du er i sannhet Guds Sønn!»

8 Kontemplasjon og aksjon

Jeg har sagt noe om vekselvirkningen mellom bønn og arbeid, mellom *kontemplasjon* og *aksjon*, i Matteus 14. I Lukas 4 finner vi et annet relevant eksempel:

Kapittelet begynner med at Jesus er alene i ødemarken (der han blir fristet av djevelen). Etterpå er han fylt av «Åndens kraft» – og kort tid senere holder han det som gjerne kalles Jesu programtale (Luk 4,14–22). Kontemplasjonen etterfølges av aksjon: Jesus forkynner at han er sendt av Herren «for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år».

Dette er programmet Jesus setter tidlig i sitt virke. Det er et program som gjelder fremdeles. Vi er kalt til å fortsette. Aksjonen er ikke over.

Der mennesker krenkes, har Jesu etterfølgere en jobb å gjøre.
Jesu fotspor fører oss til fangene, til de blinde, til de undertrykte.
Vi er kalt til å komme til dem som forfølges,
slik Jesus kom til Peter i stormen.

Det kan skje på ulike måter:

- Vi kan komme til dem i bønnene våre.
- Vi kan gi av våre penger til en organisasjon eller andre som jobber med å støtte forfulgte kristne og å kjempe for menneskers trosfrihet.

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

- Vi kan bli med på appellaksjoner:
På «Søndag for de forfulgte», enten under gudstjenesten eller kirkekaffen, kan vi ha med en av appellaksjonene fra Stefanusalliansen og be folk om å signere den (det kan også gjøres digitalt) eller verve seg som appellvenn. Appellbrev til utdeling kan man få tilsendt på forhånd ved å kontakte Stefanusalliansen.

Å kjempe for andre menneskers rettigheter og menneskeverd, er en del av det oppdraget Jesus har gitt oss. Når vi gjør det, kommer vi nærmere dem.

Alle troende, forfulgte og frie, er Jesu kropp på jorden.
Vi er Jesu hender og føtter. Vi skal gå til de forfulgte og fengslede.
Vi skal være nær. Selv om den geografiske avstanden er stor.

9 Be for forfølgerne?

Der det finnes mennesker som undertrykkes,
finnes det også noen som undertrykker.
Der mennesker blir fengslet og forfulgt,
er det også noen som fengsler og forfølger.

Forfølgelse og undertrykkelse er ikke noe som bare «skjer». Det er til syvende og sist *mennesker* som undertrykker og forfølger andre mennesker.

Jesus sier at vi skal be for dem som forfølger oss (Matt 5,44). Det er etisk problematisk dersom vi som lever i frihet skal minne våre forfulgte trossøsken på dette. Men jeg har hørt forfulgte kristne selv fortelle at de ba for politimennene som arresterte og trakasserte dem. De ba om at forfølgerne skulle møte Gud og forandre seg. *Det* er en bønn også vi kan be – gjerne i gudstjenestens forbønn.

10 Liv og død – og nytt liv

Stefanus (Apg 6,1–8,4) var både kirkens første diakon og dens første martyr. Det greske ordet *martyrion* var opprinnelig et rettslig begrep og betyr *vitnesbyrd*. Både diakonen og martyren er vitner. Kanskje kan det sies slik:

SØNDAG FOR DE FORFULGTE

Diakonen vitner om Jesus med sitt liv.

Martyren vitner om Jesus med sin død.

Etter Stefanus' død ble de kristne i Jerusalem utsatt for kraftig forfølgelse. Nesten alle Jesus-etterfølgerne ble spredt omkring (Apg 8,1). Dette ble starten på noe helt nytt i verdenshistorien: «De som var spredt omkring, dro rundt og forkynte Ordet.» (Apg 8,4)

Stefanus vitnet om Jesus både med sitt liv og med sin død. Men fra hans liv og død vokste det frem en mektig bevegelse som verden aldri har sett maken til: Vitnesbyrdet om Jesus fikk forfulgte føtter å gå på – og spredte seg i alle himmelretninger. Etter hvert nådde det til og med helt opp hit, langt nord i verden, hvor vi er samlet i dag.

Jesus kommer til menneskene.

Jesus er nær hos de som trenger ham.

Jesus setter de undertrykte fri og fører de troende sammen.

*

SJEKK RESSURSBANKEN!

FORSLAG TIL SALMER, BØNNER, LITURGISKE LEDD, FORTELLINGER FRA DEN FORFULGTE KIRKE OG MYE ANNET FINNER DU PÅ STEFANUSALLIANSENS NETTSIDER:

stefanus.no